

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.562/2022/8.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke

Dr. Madarász Anna előadó bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője: Dr. Mórocz István Attila ügyvéd

Az alperesek I. rendű

II. rendű

Az alperesek képviselője: Dr. Valentinyi Andrea ügyvéd I. rendű

Dr. Magyar Ákos ügyvéd II. rendű

A per tárgya: kártérítés

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.493/2021/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Debreceni Törvényszék 6.P.20.468/2020/40.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében megváltoztatja, és a felperes keresetét az I. rendű alperessel szemben elutasítja.

A Kúria mentesíti az I. rendű alperest az első- és másodfokú perköltség, a kereseti illeték megfizetése alól, és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 4.762.000 (négymillió-hétszázhatvankétezer) forint elsőfokú, 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer) forint másodfokú és 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer)

forint felülvizsgálati perköltséget, 6.000.000 (hatmillió) forint együttes fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. rendű alperes életbiztosítási ágazatban működő biztosítási tevékenységet végző jogi személy, amely jelenleg végelszámolás alatt áll. 2019. július 1. napját megelőzően osztrák tulajdonban volt. Az I. rendű alperes közvetlen biztosításközvetítői tevékenységet nem folytatott, biztosítási termékeit a saját egyszemélyes tulajdonában álló V Kft. (a továbbiakban: V Kft.) közreműködésével, azon keresztül értékesítette. Utóbbi cég alkalmazottai a Vbank, utóbb Sbank fiókjaiban végezték a munkájukat.

[2] A II. rendű alperes 2006. december 29. napján megkötött munkaszerződés alapján a V Kft. munkavállalója volt banki referens munkakörben, főbb munkaköri feladata az ügyfél pénzügyi igényeinek azonosítása, biztosítási termékek közvetítése. A II. rendű alperes 2015. február 27. és 2019. augusztus 31. napja között, azaz munkaviszonyának közös megegyezéssel történt megszüntetéséig több munkáltatós munkaszerződés alapján állt foglalkoztatásban. Eszerint munkáltatója volt az I. rendű alperes jogelődje, az E biztosító Zrt., egy a perben nem álló osztrák tulajdonú cég, valamint a V Kft. Ebben a munkaszerződésében a munkaköre értékesítési támogató, illetve a V Kft. vonatkozásában pénzügyi biztosítás közvetítő is volt.

[3] A II. rendű alperes 2015. május 20. és 2019. augusztus 31. napja között folyamatosan, megszakítás nélkül GYED-en, illetve fizetés nélküli szabadságon volt, mely időszakban az I. rendű alperes felé nem volt sem munkavégzési, sem rendelkezésre állási kötelezettsége, míg az I. rendű alperesnek nem volt foglalkoztatási kötelezettsége. A II. rendű alperes ebben az időszakban passzív munkajogi állományban állt.

[4] A felperes és a II. rendű alperes oly módon került egymással kapcsolatba, hogy a II. rendű alperes a felperes szüleinek közvetített, illetve bonyolított különböző, általa forgalmazott biztosítási terméket. A felperes szülei által kötött egyes biztosítási szerződések létrehozásában és teljesülésében a II. rendű alperes folyamatosan közreműködött. Ennek során szabálytalanság, illetve bármilyen más probléma nem volt. Ezen szerződéskötések kapcsán gyakran előfordult, hogy a keletkezett okiratokat nem a munkahelyén vette át a felperes szüleitől, illetve adta át azokat nekik, előfordult, hogy a pénzátadás sem a bankfiókban történt.

[5] A felperes befektetési célból az I. rendű alperesnél életbiztosítási szerződéseket kívánt kötni a II. rendű alperes közreműködésével, ezért a II. rendű alperesnek 2017. november 16. és 2018. július 31. napja közötti időszakban hat különböző részletben, mindösszesen 75.000.000 forintot adott át készpénzben átvételi elismervények ellenében.

[6] A II. rendű alperes a pénzáadásokat követően az I. rendű alperestől származóként feltüntetett, ilyenek tűnő okiratokat készített (befizetési tájékoztatókat, kötvényeket, számlakivonatokat) és azokat személyesen átadta a felperesnek.

[7] A II. rendű alperes a felperestől kapott összesen 75.000.000 forintot nem juttatta el az I. rendű alpereshez, hanem azokat saját céljaira fordította.

[8] A felperes 2019 szeptemberében szembesült azzal, hogy a II. rendű alperes a neki átadott pénzüsszeget nem a rendeltetésének megfelelően használta fel, az I. rendű alperesnél a kívánt biztosítási szerződése nem jöttek létre.

[9] A II. rendű alperessel, mint gyanúsítottal szemben egyebek mellett a felperes sérelmére elkövetett és az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalakor még folyamatban volt büntetőeljárás indult a Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatósága előtt csalás bűntettének gyanúja miatt.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[10] A felperes kereseti kérelmében az I. és II. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérte kártérítés jogcímén 75.000.000 forint, ebből 20.000.000 forint után 2017. november 16., 18.500.000 forint után 2018. február 8., 5.000.000 forint után 2018. március 8., 20.000.000 forint után 2018. május 17., 1.500.000 forint után 2018. május 28. és 10.000.000 forint után 2018. július 31. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére.

[11] Keresetét arra alapította, hogy a II. rendű alperes mint az I. rendű alperes munkavállalója kárt okozott neki, így az I. rendű alperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:540. § (1) bekezdése, a II. rendű alperes a Ptk. 6:519. §-a és 6:540. § (2) bekezdése értelmében köteles a kárt megtéríteni.

[12] Az I. rendű alperes védekezésére előadta, hogy laikusként nem kellett és nem tudta észlelni a II. rendű alperes által átadott dokumentumok rendellenességeit.

[13] Az I. és II. rendű alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

[14] Az I. rendű alperes védekezése értelmében a felperes által a követelése alapjául megjelölt iratok hamisítványok, olyan jellegűek, amelyeket a jogelődje nem használt, az aláírások hamisítottak, olyan személy neve szerepel azokon, aki arra az adott időben már nem volt jogosult. A biztosításközvetítő készpénzt nem vehetett át. Állította, hogy az iratok formai rendellenességét a felperesnek – mint laikusnak is – észlelnie kellett volna. A II. rendű alperes az I. rendű alpereshez fűződő munkaviszonya banki referens volt, biztosításközvetítői munkaköre a több munkáltatós jogviszony másik munkáltatójához, a V Kft.-hez kapcsolódott. Hivatkozott arra is, hogy a II. rendű alperes 2015. március 1. és 2019. augusztus 31. napja között fizetés nélküli szabadságon, passzív munkajogi állományban volt, munkaviszonya

szünetelt. Ez utóbbi miatt vitatta, hogy a II. rendű alperes a kereset szerinti kárt a munkaviszonyával összefüggésben okozta volna. Hivatkozott arra, hogy a felperes károsodása megelőzhető lett volna, a felperes nem az adott helyzetben általában elvárható módon járt el.

Az első- és másodfokú ítélet

[15] Az elsőfokú bíróság kötelezte az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen tizenöt napon belül a felperesnek 75.000.000 forintot, ebből 20.000.000 forint után 2017. november 16., 18.500.000 forint után 2018. február 8., 5.000.000 forint után 2018. március 8., 20.000.000 forint után 2018. május 17., 1.500.000 forint után 2018. május 28. és 10.000.000 forint után 2018. július 31. napjától a kifizetés napjáig járó a mindenkorl késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot.

[16] Idézte a Ptk. 6:519. §-át, 1:4. § (1), 6:540. § (1), (3), 6:525. §. (1) és (2) bekezdését.

[17] Megállapította, hogy a felperes vagyonában az általa a II. rendű alperesnek átadott és a II. rendű alperes által annak a rendeltetési céljától eltérően felhasznált, majd a felperesnek sem egészben, sem részben meg nem térült pénzösszeg folytán 75.000.000 forint összegű kára következett be. A károsodás időpontja az egyes részösszegek átadási időpontjával esik egybe.

[18] A II. rendű alperes a per tárgyalásának anyagává tett személyes nyilatkozataiban az általa megvalósított károkozó magatartás ténye, releváns körülményei tekintetében a kereseti tényállítással azonos tartalmú nyilatkozatot tett, ami alapján részéről a jogellenes károkozó magatartás ténye, valamint a jogellenes károkozó magatartás és a felperes oldalán bekövetkezett vagyoni kár közötti okozati összefüggés és a II. rendű alperesi felróhatóság egyaránt megállapítható. A II. rendű alperes tudatának a károkozó magatartás(ok) megvalósításakor ki kellett terjednie a károkozásra, és ezt a kárt mint magatartása következményét kívánva, vagy legalábbis abba belenyugodva cselekedett. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a II. rendű alperes közvetlen és teljes kártérítési felelőssége fennáll a felperes vagyoni karáért a Ptk. 6:519. §-a és 6:540. § (3) bekezdése alapján.

[19] Az elsőfokú bíróság kifejtette, hogy a II. rendű alperes által okozott kárért az I. rendű alperes kártérítési felelősségét megalapozó Ptk. 6:540. § (1) bekezdése szerinti felelősségi szabály tartalmilag kártelepítő rendelkezés, azaz az I. rendű alperesi munkáltató azért a kárért tartozik helytállni, amelyet a vele foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló alkalmazott a foglalkoztatására irányuló jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek okozott.

[20] A II. rendű alperes a károkozó magatartás(ok) idején több munkáltatós munkaszerződés alapján munkaviszonyban állt az I. rendű alperessel (is), amire tekintettel az I. rendű alperes felelősséggel tartozik a II. rendű alperes által harmadik személynek a munkaviszonyával összefüggésben okozott károkért. A kártérítési felelősség alól a munkáltató nem mentesül abban az esetben sem, ha a munkaviszony fennállása alatt az alkalmazott a károkozó magatartást a GYED, azaz passzív munkajogi állományának időszaka alatt követi el, hiszen ilyen mentesülési ok a Ptk. 6:540. § (1) bekezdésében foglalt szabályozásból nem következik.

[21] A bizonyítékok mérlegelése alapján az elsőfokú bíróság szerint a II. rendű alperes által a felperes sérelmére megvalósított károkozó magatartás(ok) és a II. rendű alperesnek az I. rendű alperessel fennállt foglalkoztatásra irányuló jogviszonya közötti okozati összefüggést is megállapította. A II. rendű alperes a felperes sérelmére elkövetett károkozó magatartásai során az I. rendű alperes biztosítási termékeinek értékesítése körében önmagát eljárásra jogosult személyként tüntette fel, amire a ténylegesen fennállt munkaszerződése és munkaviszonya teremtett alapot és lehetőséget, és aminek hitelét a harmadik személyek, így a felperes előtt is az teremtette meg, hogy a II. rendű alperes már 2017. évet megelőzően is a több éve fennálló munkaszerződése és munkaviszonya alapján eljárva az I. rendű alperes biztosítási termékeinek közvetítése körében a perbelivel azonos ügyleteket bonyolított. A II. rendű alperes a munkaviszonyával összefüggésben szerezte meg mindazt az – ügyfelek részére tipikusan kiállított okiratok alaki és tartalmi megjelenésére vonatkozó – ismeretet és gyakorlatot, amelyet a felperes sérelmére megvalósított károkozó magatartások, az egyes ügyletek lebonyolítása során alkalmazni tudott a laikus személyek, így a felperes megtévesztésére is alkalmas módon, eljárását szabályszerűként feltüntetve. Az I. rendű alperes ezen ismeret révén tudta a laikus személyek, köztük a felperes által fel nem ismerhetően hamisított, ám az ügymenetben „szabályszerűnek” tűnő okiratokkal az eljárása hitelét megerősíteni, fenntartani.

[22] A II. rendű alperes a felperes sérelmére megvalósított károkozó magatartás(ok) során a munkaviszonya adta lehetőséget kihasználva, azokat felhasználva és azokkal visszaélve járt el, és okozta a kárt.

[23] A kialakult és következetes bírói gyakorlat szerint a munkáltatói felelősség megállapításának helye van akkor is, ha a károkozó alkalmazott nem közvetlenül a munkakörében, vagy hatáskörében, de a munkaviszonyával összefüggésben jár el. Így akkor is, ha a munkaköri feladataihoz nem tartozó tevékenységével okoz kárt, ha a munkáltató által kifejezetten tiltott tevékenységgel okoz kárt, sőt akkor is, ha pusztán a munkakörének ellátása hozza abba a helyzetbe, hogy kárt okozhasson, vagy egyébként a munkaviszonyával visszaélve okozza a kárt. A felelősség nem differenciált a károkozó magatartások szerint, így a munkáltató kártérítési felelőssége fennáll akkor is, ha az alkalmazott szándékos vagy bűncselekményt megvalósító magatartásával okozta a kárt. A károkozás munkaviszonnyal való összefüggése terén pedig a károkozásnak a munkaviszonnyal fennálló bármely releváns okozati kapcsolata, viszonya a meghatározó, amelynek megítélése mindig az egyedi tényállás függvénye.

[24] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megállapította, az I. rendű alperes Ptk. 6:540. § (1) bekezdésén alapuló kártérítési felelősségének valamennyi konjunktív feltételét, amire tekintettel őt – a II. rendű alperessel egyetemlegesen – kötelezte a felperesnél bekövetkezett vagyoni károk megtérítésére.

[25] Alaptalannak minősítette az I. rendű alperes kármegosztásra vonatkozó hivatkozását. A Ptk. 6:540. § (1) bekezdése tartalmilag kártelepítő szabály, ezért az I. rendű alperes mint munkáltató azért a kárért és olyan terjedelemben köteles helytállni a közvetlen kárt okozó alkalmazott helyett vagy azzal egyetemlegesen, amelyért e kártelepítő szabály hiányában a közvetlen károkozó természetes személy alperest kártérítési felelősség terhelné. A felperes oldalán olyan felróható közrehatás a károsodás bekövetkezésében nem állapítható meg, ami

mellett a II. rendű alperest ne teljes kártérítési felelősség terhelné, vagyis az I. rendű alperes a kármegosztásra sem hivatkozhat megalapozottan. A felperest az elsőfokú bíróság szerint sem a kármegelőzés, sem a kárelhárítás, sem a kárenyhítés tekintetében nem terheli felróhatóság, nem állapítható meg a terhére az, hogy ezen kötelezettségeit illetően megsértette volna az általában elvárható magatartás követelményét. A felperes mint laikus személy sem tartamilag, sem alakilag nem ismerhette fel a II. rendű alperes által szolgáltatott okiratok hamisított voltát, hogy a II. rendű alperes eljárása nem minősül „szabályszerűnek”, nem felel meg az I. rendű alperes által előírt és elvárt protokollnak.

[26] Az elsőfokú ítélettel szemben az I. rendű alperes fellebbezett.

[27] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve fellebbezett részét helybenhagyta.

[28] Rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást megalapozottan állapította meg, az abból levont jogkövetkeztetése mindenben megfelel a jogszabályoknak, csakúgy mint az alkalmazott anyagi pervezetése, a határozatot helyes indokai alapján hagyta helyben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (1)-(2) bekezdéseinek alkalmazásával.

[29] A fellebbezésre és annak korlátaira tekintettel kifejtette, hogy a felperesnek nem kellett az állításait teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolni, így különösen azt, hogy mikor, milyen céllal, milyen pénzösszeget adott át a II. rendű alperesnek. A II. rendű alperes által adott átvételi elismervények – mint igazolások, illetve okiratok – tanúsítják, hogy a II. rendű alperes ezeket az összegeket átvette a felperestől. A 2019. május 3-i dátumot viselő okirat az aktuális szerződéses értéket 85.911.935 forintban igazolta vissza. A II. rendű alperes képviselője úgy nyilatkozott, hogy a II. rendű alperes a felperessel szemben elkövetett cselekményei tekintetében beismerő vallomást tett, nem vitatta sem a felperes tényállításait, sem az ahhoz kapcsolódó összecszerűséget. A II. rendű alperes előadta, hogy a felperes pénzösszegeket adott át a részére, azért hogy az I. rendű alperes életbiztosítás kötvényeibe fektesse magas hozamra, de ezt nem tette meg, hanem a hitelezőit elégítette ki azokból. A 2020. december 7-i dátumot viselő írásbeli vallomásában pedig az szerepel, hogy „a család felé okozott kárt elismerem”. Ilyen körülmények között indokolatlan és felesleges lett volna bármilyen bizonyítás elrendelése a törvényszék részéről a kár összegének további tisztázása érdekében.

[30] Bár az elsőfokú ítéletben nem teljeskörűen és nem a helytálló dátumokkal szerepel a GYED, illetve fizetés nélküli szabadság teljes időtartama, de ennek nem tulajdonított jelentőséget. Csupán azt kellett megállapítani, hogy mikor történtek a károkozó magatartások a II. rendű alperes részéről, és hogy akkor, abban az időben passzív állományban volt-e. Erre a kérdésre egyértelműen igenlő a válasz.

[31] Az elsőfokú bíróságnak nem volt indoka arra, hogy ne fogadja el tényként azt a felperesi állítást, hogy „egy ideig minden rendben lévőnek” tűnt, és annak sem volt akadálya, hogy a felperes édesanyját egyébként a felperes és a II. rendű alperes közötti cselekvőséget megelőző időszakra nézve és az ott tapasztalt lényeges körülményekkel kapcsolatban tanúként meghallgassa. Annak tulajdonított ugyanis jelentőséget, hogy a II. rendű alperes a

felperes családjának bonyolított, mégpedig törvényesen és eredményesen a felpereséhez hasonló biztosítási jogviszonyokat, mert ez is nagyban hozzájárult, illetve hozzájárulhatott ahhoz, hogy a felperesben kialakult a II. rendű alperessel szembeni bizalom, amellyel a II. rendű alperes végül is kárt okozó módon eredményesen tudott visszaélni. A felperesnek nem kellett tudnia, hogyan jön létre egészen pontosan egy biztosítási szerződés, legalábbis az olyan szerződés, mint amelyet kötni kívánt, nem kellett tudnia a szerződéskötés részleteit, elegendő volt csak a szerződéssel elérhető joghatások ismeretében meghoznia a döntést, hiszen a felperes mint laikus számára a szerződéskötés annak céljában nyeri el az értelmét. A felperesnek a végeredményre kellett koncentrálnia, és az ő szemszögéből irreleváns, hogy formailag életbiztosítási szerződést vagy kedvező hozamú befektetési konstrukciót kezdeményez, illetve ír alá a II. rendű alperes közreműködésével. A jogerős ítélet szerint az sem tartozott a felperesre, hogy az alperesek között milyen jogviszony van, és hogy a II. rendű alperes jogosult volt-e biztosítás közvetítői tevékenységre, hogy biztosítás közvetítői tevékenység esetén van-e díjfizetési kötelezettsége az ügyfélnek. Ez utóbbi körülményt csupán a II. rendű alperes tájékoztatásából kellett volna a felperesnek megismernie. A biztosítás közvetítéssel foglalkozó ügynököket éppen azért veszik igénybe, hogy a részletszabályokkal, a megismerésükkel járó nehézségekkel, az ügyintézésel már ne kelljen foglalkozni, illetve törődni. Így a felperesnek nincs közrehatása abban, hogy a II. rendű alperes nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperesnek azt sem kellett tudnia a II. rendű alperes megtévesztő, károkozó magatartása folytán, hogy az I. rendű alperes milyen vállalkozási tevékenységeket végez, és hogy ebbe beletartoznak-e különböző befektetési tevékenységek, szolgáltatások.

[32] A II. rendű alperes szándékos károkozásával kapcsolatos fellebbezési hivatkozásokat illetően a másodfokú bíróság kifejtette, maga a tényállás egyértelműsíti, hogy a II. rendű alperesnek nem lehetett más szándéka mint a szándékos károkozás, hiszen a neki meghatározott céllal átadott pénzt már az átadás pillanatában tudta, hogy nem arra fogja felhasználni, amire kapta. A II. rendű alperes a felperes vagyonában 75.000.000 forint mértékű vagyonszökkenést okozott, ami máshonnan nem térült meg.

[33] Helytállónak minősítette a Ptk. 6:540. § (1) bekezdésére történő hivatkozást, és a másodfokú bíróság teljesen egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásával. A munkáltató akkor is felel a munkavállaló által okozott kárért, ha a károkozó a munkaviszonyával visszaélve okozza a kárt, és nem változtat a kárfelelősségen az sem, ha a munkavállaló a magatartásának kifejtése időszakában, illetve időpontjában passzív jogviszonyban van. Ha GYED-en van az alkalmazott, tehát tényleges foglalkoztatása nincs, az általa okozott kárért akkor is felel a munkáltató, mert a jogszabály nem azt mondja, hogy a foglalkoztatással összefüggésben okozott kárt kell megtéríteni a munkáltatónak, hanem azt, hogy a foglalkoztatásra irányuló jogviszonnyal összefüggésben okozott kárt. A perbeli esetben nem vitásan fennállt a foglalkoztatásra irányuló jogviszony, és azzal összefüggésben az ott szerzett adatok, illetve tapasztalatok és tudás felhasználásával szándékosan okozta a kárt az I. rendű alperes munkavállalója, azaz a II. rendű alperes a felperesnek.

[34] Nem kétséges, hogy a II. rendű alperes egyértelműen a munkaviszonyával összefüggésben szerezte meg azt a tudást, amelynek felhasználásával egyáltalán képes volt a felperesnek kárt okozni. Irrelevánsnak tartotta a másodfokú bíróság, hogy a létrehozott okiratok valós vagy valótlan adatokat tartalmaznak-e, hogy ezek mennyire tökéletes hamisítványok. Irreleváns az is, mert a felperesnek nem kellett tudnia arról, hogy a kiállítónak feltüntetett cég nevében ki az aláírásra jogosult, azaz hogy a valós képviselő neve szerepel-e a

dokumentumokon vagy akár egy kitalált személyé. Semmit nem változtatna a tényálláson, az abból levonható jogkövetkeztetésen, ha a II. rendű alperes által készített és felperesnek átadott okiratokon azok a személyek szerepelnének, akik a valós időpontban valóban jogosultak voltak a cégjegyzésre.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[35] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte. A másodfokú bíróságnak az ügy érdemére kiható jogszabálysértését abban határozta meg, hogy a Ptk. 6:540. § (1) bekezdését jogellenesen értelmezve jutott arra a következtetésre, hogy a munkáltató felelősségét nem befolyásolja az a tény, hogy a munkavállaló a károkozás időpontjában fizetés nélkül szabadságon van, és hogy a fizetés nélküli szabadság alatt okozott kár esetén a munkaviszony és a kár bekövetkezése közötti összefüggés szempontjából a károkozás és az aktív munkaviszony közötti összefüggést kell vizsgálni. Hivatkozott arra is, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria közzétett határozatától.

[36] A jogerős ítéletben is megállapított releváns tényállási elemként határozta meg, hogy a II. rendű alperes 2015. május 20. és 2019. augusztus 31. napja között folyamatosan GYED-en, azaz fizetés nélküli szabadságon volt. A bíróságoknak a Ptk. 6:540. § (1) bekezdése szerinti kereset elbírálása során arról a jogkérdésről kellett döntenük, hogy a munkáltató felelőssége szempontjából van-e jelentősége annak, hogy a munkavállaló fizetés nélküli szabadságon van, továbbá arról, hogyan kell értelmezni a munkaviszony és a kár bekövetkezése közötti összefüggést fizetés nélküli szabadság esetén.

[37] Az I. rendű alperes álláspontja szerint a fizetés nélküli szabadság alatt a munkaviszony nem minősül felelősséget megalapozó munkaviszonynak.

[38] A jogerős ítélet is megállapította, hogy a fizetés nélküli szabadságon lévő II. rendű alperesnek sem munkavégzési, sem rendelkezésre állási kötelezettsége nem volt, az I. rendű alperesnek mint munkáltatónak nem volt foglalkoztatási kötelezettsége, utasításadási és ellenőrzési joga, nem volt munkabér fizetési kötelezettsége sem. Az a jogviszony, amelyben e jogok és kötelezettségek nem léteznek, nem rendelkezik a munkaviszonynak azokkal az immanens jellemzőivel, amiket a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) meghatároz. A munkavállaló a munkáltatónál működése során a munkáltatója érdekében jár el. A törvényi rendelkezés jogpolitikai céljával sem egyeztethető össze, hogy a munkáltató abban az időszakban is köteles legyen viselni a munkavállaló helyett a kárfelelősséget, amikor a közte és a munkavállaló közötti jogviszony nélküli a munkaviszony alapvető jellemzőit, a jogviszony teljesen kiüresedett.

[39] A jogerős ítélet jogsértően állapította meg, hogy a perbeli esetben összefüggés volt a munkaviszony és a károkozó magatartás között. Ez az összefüggés akkor áll fenn, ha a kár bekövetkezésében közrehatott az a körülmény, hogy a károkozó a munkáltatóval munkaviszonyban áll. Ehhez a munkaviszonynak a károkozás időpontjában létező jellemzőit kell figyelembe venni. Az összefüggés vizsgálata vezethet eltérő eredményre attól függően, hogy a károkozó magatartást tanúsító munkavállalónak mi a munkaköre. Lehet olyan munkakör, amelyik esetében az ugyanazon károkozó magatartással az összefüggés létezik, és

lehet olyan is, amelyik esetében nem létezik, tehát a munkaviszonynak a károkozó magatartás tanúsításának időpontjában létező tartalma a releváns.

[40] A bíróságok olyan esetekben állapították meg a munkáltató felelősségét, amikor a munkavállaló a munkavégzése során – akár jogkörét túllépve – okozott kárt, ideértve azokat az eseteket is, amikor a munkavállaló a munkáltató által biztosított tárgyi eszközök felhasználásával okozott kárt harmadik személynek. A károkozásnak kapcsolódnia kell a munkavégzéshez. Igaz, hogy a munkáltató akkor is felel a károkozásért, ha a munkavállaló a jogkörén túllépve okozza a kárt, de a munkavállaló ilyenkor is a munkaszerződése szerinti tevékenységi körében jár el, csak túllépi annak kereteit. Nem minősül a munkakör túllépésének, és így nem keletkeztet munkáltatói felelősséget, ha a munkavállaló nem a munkaszerződése szerinti tevékenységi körében jár el.

[41] Állította, hogy a munkaviszonynak a fizetés nélküli szabadság idején meglévő tartalmával összefüggés nem létezik. A II. rendű alperes által fizetés nélküli szabadsága idején tanúsított jogsértő magatartás és a munkaviszonyának fizetés nélküli szabadság idején meglévő tartalma között nincs összefüggés, mivel a kiüresedett jogviszonnyal nem lehet összefüggést kimutatni. Fel sem merülhet, hogy a II. rendű alperes a fizetés nélküli szabadsága idején az üzletkötői jogkörét túllépve járt volna el, hiszen a munkaviszonynak a fizetés nélküli szabadság alatti tartalma szerint sem kötelezettsége, sem joga nem volt olyan közvetítői tevékenység végzésére, aminek a kereteit túlléphette volna.

[42] A munkaviszony felhasználásának hiányát jól mutatja, hogy a II. rendű alperes nem tudott olyan személyeket megjelölni az általa hamisított okiraton, akik a kiállítás időpontjában a munkáltatónál jogviszonnyal rendelkeztek, illetve az I. rendű alperes aktuális formanyomtatványai helyett a saját biztosítási szerződéseit dolgozta át egy szövegszerkesztő programmal, és az így létrehozott okiratokkal tévesztette meg a felperest. A fizetés nélküli szabadság ideje alatt nem volt hozzáférése az aktuális információkhoz, illetve dokumentumokhoz. A II. rendű alperes nem a passzív munkaviszonyának felhasználásával okozta a kárt, hiszen annak hiányában is bármikor át tudta volna szerkeszteni a saját biztosítási szerződéseit, valamint fel tudta volna használni az egyébként rendelkezésére álló régi iratokat, illetve információkat.

[43] Hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.21.393/2016/5. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától.

[44] Mindkét ügy tárgya a munkáltatónak az alkalmazott által harmadik személynek okozott kárért fennálló felelőssége alapján érvényesített kártérítés iránti igény. A Ptk. 6:540. § (1) bekezdésének és a régi Ptk. 348. § (1) bekezdésének megfogalmazása között annyi a különbség, hogy a Ptk. hipotézisében a foglalkoztatásra irányuló jogviszony szerepel, a régi Ptk. hipotézisében pedig a munkaviszony. Ez az eltérés a jogerős ítélet és a referenciahatározat közötti ügyszimilitudó vizsgálata szempontjából közömbös, miként az is, hogy a referenciahatározat alapját képező eljárásban a károkozó előbb munkaviszonyban, majd megbízási jogviszonyban állt, mivel a régi Ptk. 350. § (2) bekezdése alapján a megbízó felelősségére is az alkalmazottért való felelősség szabályait kellett alkalmazni.

[45] A két tényállás között is szoros hasonlóság van. A károkozó mindkét ügyben foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban állt a munkáltató alperessel. A munkáltató mindkét esetben a biztosítási ágazatban tevékenységet végző jogi személy. A kárt okozó munkavállaló munkaköre mindkét esetben kiterjedt a biztosítási szolgáltatásra irányuló szerződések megkötésében való közreműködésre. Jelen perben a II. rendű alperes az I. rendű alperes biztosítási termékeit több munkáltatós munkaszerződés alapján, az I. rendű alperes egyszemélyes tulajdonában álló V Kft.-n keresztül értékesítette. A referenciahatározat alapját képező ügyben az üzletkötő függő biztosítási ügynökként állt alkalmazásban az alperesnél. A jogsértő magatartások közötti hasonlóság az, hogy a károkozó mindkét esetben a károsult családi körében kialakult, a munkáltatóhoz kötődő bizalmi kapcsolatára alapozva bírta rá a károsultat pénzüsszegek nagy tételben történő átadására. A károsultat mindkét esetben a biztosításközvetítő/üzletkötő által állított, magas hozam motiválta abban, hogy a károkozón keresztül a munkáltatónál kívánják befektetni a pénzüket. A károkozó a pénzáadásokkal kapcsolatban mindkét ügyben megtevesztette a károsult felperest. A károkozó munkavállaló az átadott pénzüsszegeket nem fizette be a munkáltatóhoz, azt a károsult által meghatározott rendeltetési céltól eltérően használta fel. A károkozó a felperes megtevesztéséhez mindkét esetben felhasznált olyan okiratokat, amelyek a munkáltató biztosítóhoz köthetők. A biztosítónak egyik esetben sem állt módjában a károkozó tevékenységének ellenőrzése.

[46] A jogállítás hasonlóságát illetően arra hivatkozott, hogy a felperes mindkét ügyben a munkavállaló által okozott kár megtérítésére kérte kötelezni a munkáltatót. A munkáltató védekezésének közös elemei azok voltak, hogy a károkozó munkavállaló nem a biztosító képviselőjében járt el, így nem áll fenn a munkaviszonnyal való összefüggés. A munkáltató mindkét perben vitatta, hogy a kiemelkedően magas hozam mellett a felperes szándéka biztosítási szerződés megkötésére irányult volna, amiért a biztosító kártérítési felelőssége fennállna. Az alsóbb fokú bíróságok mind jelen perben, mind pedig a referenciahatározat alapját képező perben megállapították, hogy a munkáltató kártérítési felelőssége fennáll pusztán azon az alapon, hogy munkaviszony/megbízási jogviszony teremtette meg az alkalmazott számára a károkozás lehetőségét. A munkaviszonnyal való összefüggést a referenciahatározat alapját képező ügy alperese is vitássá tette a felülvizsgálati eljárás során, a Kúria pedig megállapította, hogy a munkáltató nem tartozik felelősséggel az üzletkötő magatartásáért.

[47] A Kúria döntésével azt mondta ki, hogy a munkáltató nem felel a munkavállalója által okozott kárért akkor, ha a biztosításközvetítő munkakörben foglalkoztatott munkavállaló befektetési üzletkötőként eljárva okoz kárt, mert ilyen esetben nincs összefüggés a munkaviszony és a károkozó magatartás között, hiszen a munkavállaló nem a munkaviszonyából fakadó munkavégzésével összefüggésben (annak során) okozta a kárt. Ez a jogi álláspont összhangban van a rendelkezés jogpolitikai céljával.

[48] A jogerős ítélet ezzel szemben azt mondta ki, hogy a munkáltató annak ellenére felel a munkavállalója által a fizetés nélküli szabadság ideje alatt okozott kárért, hogy ebben az időszakban nem foglalkoztatja a munkavállalót, mert a munkavállaló a munkaviszonya során szerzett adatok, tapasztalatok, illetve tudás felhasználásával okozta a kárt, a munkáltató felelőssége akkor is fennáll, ha a munkavállaló nem a munkaviszonyából fakadó munkavégzése során okoz kárt, hiszen a fizetés nélküli szabadság idején a munkaviszonyból nem fakad munkavégzési kötelezettség, illetve jog.

[49] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

[50] Előadta, hogy a felülvizsgálati kérelem érvelésével szemben a Ptk. nem ismeri a „passzív” munkajogi jogviszony fogalmát. A jogvita eldöntése szempontjából a Ptk. 6:540. § (1) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezésnek van jelentősége, ami úgy fogalmaz, hogy a felek között foglalkoztatásra irányuló jogviszonynak kell fennállni, ami az alperesek között nem vitatottan fennállt.

[51] Az I. rendű alperes az anyagi jogszabályt megszorítóan értelmezi, ami a tételes törvényi rendelkezés szövegéből nem vezethető le. A jogerős bírósági döntés helyesen jutott arra következtetésre, hogy a fizetés nélküli szabadságon lévő II. rendű alperes foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban volt a jogellenes károkozó magatartás kifejtésekor.

[52] A felülvizsgálati kérelem nem vette figyelembe, hogy a II. rendű alperes nem adott olyan tájékoztatást, hogy ő „passzív” munkaügyi állományban van, és nem dolgozik az I. rendű alperesnél, sőt ezzel ellentétes nyilatkozatot tett. De nemcsak a II. rendű alperes nyilatkozata, hanem eljárásának körülményei (ruházat, igazolókártya, laptop, kimutatások, a II. rendű alperes logójával a befizetések után érkező iratok nagy száma, az I. rendű alperes munkavállalójától származó e-mail üzenet az életbiztosítás hozamáról, stb.) mind azt igazolták, hogy a II. rendű alperes munkát végez az I. rendű alperes megbízásából.

[53] A régi Ptk. talaján kialakult és következetes bírósági gyakorlatot az elsőfokú ítélet részletesen ismertette. E körben azt emelte ki, hogy a károkozás megítélésénél a jogviszonnyal fennálló bármely releváns okozati kapcsolat, illetve viszony a meghatározó tényező annak megítélésekor, hogy a „jogviszonnyal összefüggés” fennáll-e, és ez minden ügyben egyedi tényállás függvénye.

[54] A felülvizsgálati kérelem gyakorlatilag a jogerős döntésben rögzített bírói mérlegelést támadja, annak felülmérlegelését kéri a Kúriától, azonban a jelen esetben ennek feltételei nem állnak fenn.

A Kúria döntése és jogi indokai

[55] A Kúria Pfv.III.20.562/2022/2. számú végzésével a Pp. 409. § (2) bekezdés *a)* pontja és (3) bekezdése alapján engedélyezte a felülvizsgálatot.

[56] A felülvizsgálati kérelem a következők miatt alapos.

[57] A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet kérni. Az e tárgyban irányadó 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmében a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülbírálat tartalmi és perjogi

kereteit a felülvizsgálati kérelem határozza meg [Pp. 413. § (1) bekezdés *b)*, *c)* pont, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[58] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy mind az I. rendű alperes, mind a felperes által felhívott, az elsőfokú bíróság által idézett kúriai határozat a tényállását illetően releváns körülményben tér el. A jelen per releváns tényállási eleme ugyanis, hogy a II. rendű alperes a felperes sérelmére megvalósított cselekménysorozatot megelőzően két évvel, 2015 májusától folyamatosan GYED-en, illetve fizetés nélküli szabadságon volt, a felperessel az elsőfokú ítélet szerint – amelynek tényállását a jogerős ítélet helyesnek fogadta el – 2017-ben került személyesen kapcsolatba.

[59] Azzal sem értett egyet a Kúria, hogy a jogerős határozat jogkérdésben eltérne a Kúria Pfv.V.21.393/2016/5. számú határozatától. Abban az esetben a kereset elutasításának jogi indoka az volt, hogy a károkozó csak biztosításközvetítői tevékenységi körben járhatott el a munkaviszonya majd megbízási jogviszonya keretében, azonban ettől eltérően befektetés közvetítésének ígéretével valósította meg a károkozó magatartását. Ebben az esetben viszont a II. rendű alperes a munkaviszonya keretébe tartozó életbiztosítás közvetítését vállalta a felperes sérelmére.

[60] Az I. rendű alperes megsértett jogszabályi rendelkezésként egyedül a Ptk. 6:540. § (1) bekezdését jelölte meg, amely szerint ha az alkalmazott a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a munkáltató felelős.

[61] Az Mt. 52. §-ában szabályozza a munkavállaló kötelezettségeit. Az Mt. nem részletezi, hogy mit jelent a fizetés nélküli szabadság, de 128. §-ában rögzíti, hogy a munkavállaló gyermeke harmadik életéve betöltéséig – a gyermek gondozása céljából – fizetés nélküli szabadságra jogosult, amelyet a munkavállaló kérésének megfelelő időpontban kell kiadni. Tény: a fizetés nélküli szabadság ideje alatt a foglalkoztatási jogviszony foglalkoztatási elemei teljes egészében hiányoznak. A munkavállaló nem köteles munkavégzés érdekében a munkáltatónál megjelenni, munkát végezni, a munkáltató rendelkezésére állni, a munkáltató utasításait teljesíteni, ennek fejében nem is jogosult a munkavégzés ellenértékére. A munkáltató nem jogosult a munkavállaló utasítására, a tevékenysége ellenőrzésére. A fizetés nélküli szabadság ideje alatt a munkáltató és a munkavállaló jogviszonya azon a szinten van, hogy a munkavállaló számára a társadalombiztosítás által nyújtott védetség fennmaradjon, de maga a munkaviszony, a foglalkoztatásra irányuló jogviszony, ahogy azt az I. rendű alperes megfogalmazta, kiüresedik. Az I. rendű alperes nem feltételezhette, hogy a II. rendű alperes – annak ellenére, hogy fizetés nélküli szabadságon van – a nevében eljár, illetve eljárást színlel, és mivel az I. rendű alperes előtt a felperes és a II. rendű alperes révén az ügylet feltáratlan maradt, annak folytatását meg sem akadályozhatta.

[62] Ebben az időszakban természetesen az alkalmazott rendelkezik azzal a megszerzett tudással, nem veszíti el azt az ismeretanyagot, amit a foglalkoztatási jogviszony keretében sajátított el, önmagában ez azonban nem eredményezi, hogy a foglalkoztatási jogviszonyával függ össze az esetleges károkozó magatartása. Ezt a tudást és ismeretet ugyanis akkor sem veszíti el, ha a foglalkoztatási jogviszonya megszűnése után használja fel adott esetben csalási

szándékkal. A foglalkoztatásra vonatkozó jogviszony megszűnésével az azt követő károkozó magatartások esetében fel sem vetődhet a munkáltató felelőssége. Ugyanígy, amikor az alkalmazott évek óta fizetés nélküli szabadságon van, és erre tekintettel nem végez, mert nem végezhet olyan tevékenységet, amire a foglalkoztatási jogviszony keretében köteles volna, ilyenre a munkáltató nem utasíthatja, tevékenységét nem ellenőrizheti, a fizetés nélküli szabadságon lévő alkalmazott jogellenes magatartása miatt nem állapítható meg a munkáltató kártérítési felelőssége, még akkor sem, ha az alkalmazott csalárd módon azt a látszatot kelti, hogy munkaviszony keretében tevékenykedik.

[63] Mindezek alapján a Kúria nem értett egyet a jogerős ítéletben megjelenő jogértelmezéssel. Itt kell rögzíteni, hogy – szemben a felülvizsgálati ellenkérelemmel – az I. rendű alperes nem a tényállás felülmérlegelését kérte, ezt a Kúria megjelölt jogszabálysértés hiányában nem is tehette volna meg, hanem a megállapított tényállásból álláspontja szerint téves anyagi jogi jogkövetkezmény alkalmazását sérelmezte.

[64] Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében jogszabálysértő volt, azt a Kúria hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és az I. rendű alperessel szembeni keresetet elutasította, és ebből következően kötelezte a felperest az I. rendű alperesnek az első- és másodfokú eljárással felmerült költségei (ügyvédi munkadíj, fellebbezési illeték) megtérítésére [Pp. 424. § (3) bekezdés].

Záró rész

[65] A Kúria az I. rendű alperes képviselőjével felmerült költségről, az általa lerótt felülvizsgálati eljárási illeték megtérítéséről a Pp. 364. §-a és 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 82. § (3), 83. § (1) bekezdése alapján határozott.

[66] Az ítélet ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2022. december 7.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő